

Jan Pietrzykowski

Nowicjat salezjański w południowej inspektorii

Seminare. Poszukiwania naukowe 13, 291-299

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN PIETRZYKOWSKI SDB

NOWICJAT SALEZJAŃSKI W POŁUDNIOWEJ INSPEKTORII

K r a k ó w, utworzona w 1933 r. inspektorja św. Jacka z siedzibą w Krakowie początkowo nie otwierała własnego nowicjatu, lecz kandydatów do Zgromadzenia wysyłało do Czerwińska, położonego w granicach prowincji północnej. Ostatni wspólny nowicjat rozpoczęto w sierpniu, a następnie w listopadzie 1939 r., lecz został on rozwiązany z powodu wysiedlenia salezjanów z czerwińskiego grodu. Wobec przedłużającej się okupacji ksiądz inspektor Adam Cieślak razem ze swoją radą w dniu 2 grudnia 1940 r. postanowił zorganizować nowy nowicjat na terytorium Generalnej Guberni. Wybór miejsca padł na Kraków – „Łosiówkę”¹. Jedną z głównych przyczyn takiej decyzji była obrona budynków seminaryjnych przez salezjanów przed władzami okupacyjnymi². Nowy inspektor ks. Jan Ślósarczyk, działając zgodnie z wytycznymi KPK (kan. 554), postarał się o odpowiednie pozwolenie na otwarcie i prowadzenie nowicjatu. Przełożony generalny, działając w porozumieniu z Kongregacją do Spraw Zakonnych, upoważnił prowincjała (13 IX 1941) do erygowania nowicjatu w Krakowie i przeniesienia go w razie potrzeby do innego domu salezjańskiego. We wrześniu 1941 r. 14 nowicjuszy (12 z inspektorii św. Jacka i 2 z inspektorii św. Stanisława Kostki) pod kierunkiem ks. Pawła Goli rozpoczęło swoją drogę zakonną. Wśród nich znalazło się 8 młodzieńców, którzy w 1939 r. w Czerwińsku podejmowali już formację salezjańską³. Obłóczyny odbyły się 5 lipca, a śluby 15 września 1942 r. Był to jednak jedyny rocznik nowicjatu, gdyż z powodu

¹ AIK, Kronika Inspektoratu TS prowincji św. Jacka. Słowa prowincjał-inspektor, Zgromadzenie-Towarzystwo w tekście są używane zamiennie.

² W listopadzie 1940 r. Niemcy chcieli zabrać dom salezjański w Krakowie przy ul. Tynieckiej („Łosiówka”) na cele wojskowe. Jednak wcześniej (22 IX 1940) przełożeni postarali się o dokument potwierdzony przez konsula włoskiego w Berlinie, że prawowitym właścicielem budynku jest ksiądz generał urzędujący w Turynie. Wobec takiego zaświadczenia SS 14 XI 1940 r. zrezygnowało z zajęcia salezjańskiej własności. Por. P. Smółka, *Organizacja nowicjatu Towarzystwa św. Franciszka Salezego w inspektorii św. Jacka w Polsce*, Lublin 1980, s. 28 (mps).

³ AIK, t. dekrety nominacyjne, Dekret nominacyjny ustanawiający ks. P. Golę mistrzem nowicjatu, nr 413, wydany w Turynie 19 I 1941 r.; Wspomnienia ks. P. Goli, s. 2; Wspomnienia ks. J. Długoleckiego, s. 2 (mps).

trudności meldunkowych i ciasnoty miejsca zrezygnowano tymczasowo z prowadzenia tego dzieła⁴. Ze względu na działające Wyższe Seminarium Duchowne, „Łosiówka” podczas okupacji była najbardziej prężnym domem salezjańskim w Polsce. Po przesunięciu się frontu na Zachód w styczniu 1945 r. wielu współbraci (w tym neoprezbiterzy z 1944) mogło wyjechać do pracy w innych odbudowujących się zakładach i placówkach duszpasterskich. Wygospodarowane w ten sposób skromne lokale postanowiono przeznaczyć na nowicjat.

Wypada przy tym wspomnieć, że inspektoria południowa w warunkach powojennych szybciej zorganizowała tego rodzaju dom formacyjny niż północna⁵. Akcja werbowania nowych kandydatów do Zgromadzenia nie sprawiała większego kłopotu, ponieważ wielu czekało na ten moment przez całą wojnę. Pod koniec marca 1945 r. 30 chłopców rozpoczęło w Krakowie przygotowanie do nowicjatu. Natomiast z nowym rokiem szkolnym 1945/46 mistrz ks. Wawrzyniec Kapczuk razem z socjuszem ks. Leonem Szałą i 25 kandydatami (23 kl. i 2 ko.) rozpoczął regularną formację zakonną. Oblóczyn dokonał ksiądz inspektor Ślósarczyk w dniu 19 marca, a 26 sierpnia 1946 r. 23 neoprofesorów związało się z Towarzystwem Salezjańskim poprzez śluby zakonne⁶. Ze względu na dużą liczbę współbraci i szybko powiększający się Studentat Filozoficzny i Teologiczny, „Łosiówka” nie spełniała właściwych warunków domu nowicjackiego. Dlatego też ksiądz inspektor szukał nowego, stałego i odpowiedniejszego miejsca na ten cel. 9 lipca 1946 r. na Radzie Inspektorialnej zapadła decyzja o otwarciu nowicjatu w Kopcu koło Częstochowy⁷. Ponieważ przełożony prowincji nie mógł skontaktować się z Kongregacją dla Spraw Zakonnych celem otrzymania zezwolenia na kanoniczną erekcję domu nowicjackiego, dlatego 30 lipca 1946 r. zwrócił się z tą prośbą do kard. A. S. Sapiehy i już 5 sierpnia otrzymał oczekiwany dokument⁸.

⁴ Hitlerowcy wysiedlili krakowskich zmartwychwstańców, ponieważ ci nie mieli gdzie się zatrzymać, salezianie przyjęli ich do swojego domu. Relacja ustna ks. J. Barteckiego spisana na drodze wywiadu, Warszawa 16 IV 1994.

⁵ J. Ślósarczyk, *Historia prowincji św. Jacka Towarzystwa Salezjańskiego w Polsce*, t. 6, Pogrzebień 1969, s. 282; AIW, t. Protokoły z posiedzeń rad inspektorialnych.

⁶ Arch. zakł. Kopiec, Księga spisu nowicjuszy; Relacja ustna ko. F. Bardzińskiego spisana na drodze wywiadu, Kopiec 29 VI 1994; J. Krawiec, *Towarzystwo św. Franciszka Salezego oraz jego organizacja w Polsce*, Kraków 1964, s. 279 (mps).

⁷ A. Świda, *Salezjańskie nowicjaty na ziemiach polskich*, Łódź 1973, s. 161 (mps).

⁸ „Infrascriptus, vigore facultatum a Ssmo Domino Nostro Pio divina Providentia P.P. XII per decretum Sacrae Congr. pro Negotis Eztraordinaris de die 4 martii 1946 Nr 1628/46 sibi concessarum susceptis praecibus R. D. Joannis Ślósarczyk Inspectoris Congr. Salesianae Cracovie die 30 Julii 1946 Nr 167/46 quibus facultatem erigendi canonice Novitiatum in loco Kopiec penes Czenstochoviam implorat, habitis prae oculis adcitatis causis eidem RD. Inspectori facultatum tribuit, deveniendi ad canonicam erectionem Novitiatu supramemorato loco dummodo omnis habeantur quae de iure requiruntur ad normam SS canonum 554 et 564 C.I.C. contrariis quibusqumque non obstantibus”. AIWr, t. Kopiec, kard. Sapieha do ks. Ślósarczyka, Kraków 5 VIII 1946.

K o p i e c to mała miejscowość położona w południowej części Wyżyny Częstochowsko-Wieluńskiej nad rzeczką Kocinką (dopływem Liswarty) w odległości 12 km na północ od Częstochowy i 10 km na wschód od Kłobucka. Okolica odznacza się pięknym pofałdowanym terenem z licznymi stawami i łąkami oraz zachowanym parkiem wokół śladów średniowiecznego zamczyska. Według relacji Jana Długosza (proboszcza kłobudzkiego) była to własność królewska i jednocześnie siedziba obronna z dobrym zamkiem⁹. W pierwszej połowie XVIII w. Kopicc stał się własnością paulinów, którzy w 1793 r. wybudowali tutaj papiernię, wykorzystując materiał budowlany z resztek ruin obronnego zamku. Po dziesięciu latach fabrykę papieru przerobiono na młyn wodny. Podczas zaboru pruskiego majątek przeszedł na własność państwa. Później jego właścicielem była rodzina Gampfów (musiało to być jeszcze przed rokiem 1878). Bezdzienny Hilary Gampf przekazał folwark swojej siostrzenicy, Henryce Jungowskiej, urodzonej w Hrubieszowie, która wyszła za mąż za Władysława Babickiego. Bezdzienni państwo Babiccy testamentalnie ofiarowali majątek Towarzystwu Salezjańskiemu na zakład dla młodzieży. W 1930 r. zmarła Henryka Babicka i salezjanie stali się właścicielami Kopca¹⁰. Majątek obejmował prawie 80 ha (ok. 25 ha gruntów ornych, ok. 30 ha stawów rybnych i ok. 15 ha łąk). Ponadto w skład posiadłości wchodziły: piętrowy dom mieszkalny, zbudowany przez Babickich w 1905 r., a także budynki gospodarcze, jak: stajnie, obora, spichlerz i młyn wodny. Całość znajdowała się w zaniedbanym stanie i przełożeni nie posiadając odpowiedniego personelu i zwlekając z decyzją „zagospodarowania” Kopca, oddali go w dzierżawę na osiem lat. Dopiero w 1938 r. salezjanie przybyli na stałe do tej miejscowości. Pierwszym przełożonym i równocześnie organizatorem nowej placówki był ks. Aleksander Ziobro. Wspomagało go w tym dziele pięciu współbraci¹¹. Za zgodą biskupa częstochowskiego, Teodora Kubiny, i Stolicy Apostolskiej, ksiądz generał Piotr Ricaldone 29 lipca 1938 r. erygował dom zakonny w Kopcu z przeznaczeniem dla aspirantów, którzy w przyszłości mieli zamiar zostać koadiutorami (braćmi zakonnymi)¹². Ponieważ odległość do kościoła parafialnego w Białej Górnjej wynosi ok. 2 km, dlatego ks. Ziobro otworzył kaplicę w największym pokoju willi. Przy pomocy finansowej bis-

⁹ Na podmokłym terenie znajduje się wydłużone wzniesienie o wymiarach 90 na 70 i wysokości 5 m, okrążone wawozami i fosą ze śladami wjazdu od strony południowo-zachodniej. W części północno-wschodniej natrafiono na węglowy fragment muru o grubości 100 cm. Por. *Badania Archeologiczne na Górnym Śląsku w 1963 r.*, „Biuletyn” nr 46, s. 116; *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. IV, 1883, s. 379.

¹⁰ Henryka zmarła w 1930 r., a Władysław w 1926. Por. *Kronika Kopca*, Akt zgonu par. Biała Górna 1930 nr 37, 1926 nr 58.

¹¹ Arch. zakł. Kopicc, Początki i rozwój dzieła Towarzystwa Salezjańskiego w Kopcu (mps).

¹² P. Smolka, dz. cyt., s. 39; *Elenco Generale*.

kupa częstochowskiego od 15 stycznia 1939 r. rozpoczął w Kopcu działalność Uniwersytet Ludowy¹³.

Po klęsce wrześniowej Częstochowa znalazła się w Generalnej Guberni, a Kopiec 4 listopada 1939 r. przyłączono do Rzeszy. Do końca października 1940 r. usunięto salezjanów, pozostawiając tylko ko. Serwacego Kucharskiego w charakterze robotnika i stróża stawów. Ksiądz dyrektor Ziobro zamieszkał w zrujnowanej kaplicy w Kamyku, odległym o 2 km od Kopca. Biskup T. Kubina utworzył tam samodzielny wikariat (4 XII 1940), pozwalając tym samym przełożonemu przebywać blisko domu zakonnego. Z chwilą odejścia Niemców w 1945 r., ks. Ziobro natychmiast wrócił do Kopca podejmując trud odbudowy dzieła salezjańskiego¹⁴. Ponieważ dom nie miał jeszcze określonego charakteru, dlatego też ksiądz inspektor Jan Ślósarczyk przeznaczył go na nowicjat. Zorganizowanie własnego nowicjatu miało doniosłe znaczenie dla rozwoju południowej prowincji, ale równocześnie było wypełnieniem 261 artykułu Regulaminów Towarzystwa Salezjańskiego. W drugiej połowie lipca 1946 r. zaczęli przybywać do Kopca kandydaci do Zgromadzenia i 6 sierpnia 20 z nich rozpoczęło kanoniczną roczną próbę pod opieką mistrza ks. Edwarda Staszewskiego. Pierwsze rekolekcje dla nowicjuszy w Kopcu przeprowadzili ks. M. Łaszewski i ks. J. Szczupał¹⁵. Początkowo życie nowicjackie skupiało się w willi zajmowanej uprzednio przez Babickich, w której wygospodarowano miejsce na kaplicę, kuchnię, jadalnię, studium i sypialnię. Formujący i formowani pokonywali bardzo dużo trudności, aby stworzyć właściwe warunki życia i pracy. Wiele pozostawiało do życzenia zaopatrzenie placówki w sprzęty i urządzenia. Na apel księdza inspektora z pomocą pospieszyły inne zakłady salezjańskie, ofiarowując łóżka, ławki szkolne, fisharmonię, pianino itd.¹⁶ Dzięki ofiarnej pracy wszystkich domowników, z upływem czasu życie w Kopcu stawało się coraz bardziej znośne, nabierając „cech normalności”. Zainstalowany w styczniu 1946 r. agregat napędzany turbiną wodną zaopatrywał „młyn” w prąd elektryczny i rozwiązał problem zaopatrzenia domu w bieżącą wodę. We wszystkich domach i pomieszczeniach od lipca 1949 r. było światło elektryczne, a włączenie do sieci państwowej nastąpiło

¹³ Zgłosiło się 18 aspirantów, kandydatów na koadiutorów. Pierwszy turnus UL trwał do 1 marca, wzięło w nim udział 35 chłopców. Wykłady na kursie obejmowały zagadnienia społeczne, rolnicze, ogrodnicze, pszczelarskie i budowlane. Nazwą Uniwersytet Ludowy określano kursy dla druhów z Akcji Katolickiej diecezji częstochowskiej. Por. Arch. zakł. Kopiec, Kronika nowicjatu, Początki i rozwój dzieła...

¹⁴ Por. Kronika zakładu w Kopcu; J. Ślósarczyk, *Historia...*, t. 3, s. 65; t. 6, s. 537; L. Kaliński, *Rodzina salezjańska w Polsce*, Warszawa 1988, s. 326.

¹⁵ Wykłady prowadzono od 23 września. Por. tamże; P. Smolka, dz. cyt., s. 41. „Niech każda inspektoria posiada własny dom nowicjacki”, Warszawa 1925.

¹⁶ Por. Kronika zakładu w Kopcu; A. Świda, *Salezjańskie nowicjaty*, s. 163. Braterską pomoc w wyposażeniu domu nowicjackiego okazali współpracownicy z Marszałek, Poznań, Lwów, Mysłowice, Kraków, Oświęcim, Przemyśl, Częstochowa.

dwa lata później. W 1947 r. przebudowano oborę na piętrowy, funkcjonalny dom mieszkalny, a szopę obok młyna zamieniono na salę teatralną. Sprowadzone do Kopca siostry salezjanki od 1949 r. prowadzą kuchnię i szatnię¹⁷.

Systematyczny rozwój placówki był utrudniany przez władze państwowe „minionego systemu”. 24 marca 1950 r. na podstawie Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 8 poz. 87), zabrano salezjanom w Kopcu gospodarstwo rolne i rybne z inwentarzem żywym i martwym oraz zapasami żywności. Dotychczasowym właścicielom pozostawiono niecałe 5 ha razem z parkiem, willą i budynkiem przerobionym z obory. Salę teatralną w momencie inwentaryzacji zamieniono na kaplicę zewnętrzną dla okolicznej ludności¹⁸. W okresie „odwilży październikowej” działało w Kopcu Niższe Seminarium Duchowne (1957-1962), a 8 września 1958 r. Komisja Gromadzkiej Rady Narodowej w Kamyku zwróciła salezjanom młyn zdemolowany w 90%. 26 lipca 1962 r. władze państwowe zlikwidowały Niższe Seminarium Duchowne, zabierając jednocześnie jego gmach usytuowany naprzeciw willi. Po długoletnich staraniach został on odzyskany wraz z ogrodem w 1981 r. Do kaplicy dla ogółu wiernych uczęszcza około 400 osób, dla których w niedziele i święta są odprawiane trzy msze św. Do domu zakonnego w Kopcu należą też salezjanie pracujący w okolicznych placówkach duszpasterskich, jak: Biała Góra, Czarny Las, Kamyk¹⁹.

Podczas rocznego nowicjatu kandydaci do Zgromadzenia przechodzą formację ascetyczną, intelektualną i apostołską. W formacji ascetycznej są wykorzystywane następujące środki: praktyki pobożne, lektura religijna, rozmowy z mistrzem nowicjatu, wykłady z historii Zgromadzenia, teologii życia wewnętrznego, teologii życia zakonnego, regularne przystępowanie do sakramentów świętych i głębokie nabożeństwo do Wspomożycielki Wiernych. Zadaniem tej formacji jest wyrabiać u kandydatów zasady i wskazywać normy postępowania drogą doskonałości chrześcijańskiej. Ponadto nowicjusze zapoznają się z ascezą chrześcijańską i systemem prewencyjnym ks. Bosko²⁰.

Wykłady i ćwiczenia prowadzone w ramach formacji intelektualnej mają za zadanie wyrobić w kandydatach poczucie pilności i umiejętności systematycznego uczenia się oraz przygotować nowicjuszy do dalszych studiów filozoficznych i teologicznych w Wyższym Seminarium Duchownym. Dobór przedmiotów i wymiar godzin uległ zmianom w porównaniu z okresem początkowym Kopca.

¹⁷ Arch. zakł. Kopiec, Złoty jubileusz Kopca.

¹⁸ Kronika zakładu w Kopcu; Początek i rozwój dzieła...

¹⁹ Arch. zakł. Kopiec, t. Protokoły wizytacyjne: ks. delegat S. Rokita 15 II 1975; t. Korespondencja, ks. M. Piłat do Urzędu Gminy w Kłobucku, Kopiec 22 XI 1993; *Elenco* 1993.

²⁰ Por. *Konstytucje*, art. 62, 63, 65; Arch. zakł. Protokół z wizytacji, ks. M. Kaczmarzyk, Kopiec 25 I 1980.

Zajęcia dydaktyczne prowadzili i prowadzą także wykładowcy seminarium salezjańskiego z Krakowa. Do dyspozycji nowicjuszków jest biblioteka zaopatrzona w około 4 tys. woluminów, stale uaktualniana i systematycznie powiększana²¹.

W ramach przygotowania do przyszłej pracy apostołsko-wychowawczej nowicjusze biorą udział we mszy św. niedzielnej razem z wiernymi oraz uczestniczą w większe uroczystości w kościele parafialnym w Białej. Raz w roku razem z parafianami pielgrzymują pieszo na Jasną Górę, przewodnicząc pieśniom religijnym i modlitwie. Włączają się do pracy wśród ministrantów i w oratorium, a także w akcję powołaniową. Każdy z nowicjuszy ma obowiązek przynależenia do jednego z towarzystw religijnych (Niepokalanej, Misyjnego, Liturgicznego). Nowicjat przyjmuje i otacza opieką przybywające do Kopca grupy ministrantów i młodzieży, traktując tę pracę jako akcję powołaniową. Tego rodzaju działalność wyzwala u nowicjuszy inicjatywę i współodpowiedzialność. Jednocześnie jest sprawdzianem ich dokładności i szczerości w wypełnianiu obowiązków i organizacji wolnego czasu, czy też wyboru odpowiednich zajęć. Nowicjusze mają możliwość grania w orkiestrze dętej, zespole gitarowym oraz wykonywania ćwiczeń na instrumentach klawiszowych, na komputerze i maszynach do pisania²².

Zgodnie z tradycją, w nowicjacie jest też przewidziany czas na pracę fizyczną. Oprócz codziennych zajęć związanych z porządkowaniem i funkcjonowaniem domu, nowicjusze pod kierunkiem starszych współbraci zajmują się uprawą jarzyn i kwiatów w ogrodzie. Czwartek jest wolny od zajęć lekcyjnych. W tym dniu przewidziana jest praca fizyczna. Podczas prac sezonowych w gospodarstwie rolnym zawieszają się wykłady również i w inne dni tygodnia²³.

Protokoły spisywane z wizytacji kanonicznych przeprowadzonych przez prowincjałów (inspektorów), ich wikariuszy, bądź delegatów księdza generała akcentują, że formacja w Kopcu przebiega zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, naszych Konstytucji czy podręcznika *Formacja Salezjanów Księdza Bosko*. Od 1992 r. magister (mistrz) nowicjatu co roku opracowuje i udostępnia zainteresowanym „Nowicjacki program formacyjny”²⁴.

²¹ Do grona wykładowców należeli lub nadal należą: ks. dr M. Kokot, ks. dr. F. Krasoń, ks. mgr W. Lechocki, ks. lic. M. Piłat, ks. dr J. Ryłko. Rok 1946/47: dogmatyka, liturgika, śpiew, gra na instrumentach, historia, geografia, j. polski, j. włoski, j. łaciński. Rok 1989/90: teologia życia zakonnego, historia Zgromadzenia, Pismo św., propedeutyka teologii, liturgika, pedagogika, j. łaciński, j. polski, ceremonie, śpiew gregoriański, środki społecznego przekazu, j. włoski, zasady dobrego wychowania. Por. Kronika zakładu w Kopcu, Protokół z wizytacji, ks. A. Śmigielski, Kopiec 23 XIII 1988.

²² Kronika zakładu w Kopcu, Protokoły z wizytacji kanonicznych za lata 1970-1993.

²³ Tamże.

²⁴ Arch. zakł, Protokół z wizytacji, ks. S. Semik, Kopiec 23 XII 1992, Nowicjacki program formacyjny, Kopiec 1993/94.

Mistrza nowicjatu wspomagają w obowiązkach formacyjnych ksiądz-socjusz i kleryk asystent; bądź kilku asystentów, gdy rocznik jest liczniejszy. Przez 21 lat funkcje magistra pełnił ks. Józef Wiśniewski, który pod tym względem należy do czołówki światowej w Zgromadzeniu. W 1979 r. nastąpił podział polskich inspektorii na cztery i z prowincji św. Jacka została wydzielona nowa prowincja pw. św. Jana Bosko z siedzibą we Wrocławiu. Dom nowicjacki znalazł się na terenie nowo powstałej inspektorii wrocławskiej. Podziału nowicjuszy dokonano na tych samych zasadach, co i kleryków, czyli biorąc pod uwagę miejsce ich pochodzenia. Odtąd Kopiec jest wspólnym nowicjatem dla dwóch inspektorii: krakowskiej i wrocławskiej.

Stan osobowy nowicjatu w poszczególnych latach ilustruje tabela²⁵

Kraków					
Rok	Magister		Nowicjusze	Opuścili nowicjat	
1941/42	P. Gola		14	3	
1945/46	W. Kapczuk		25	3	
Kopiec					
Rok	magister	Śluby	Oblóczyny	Nowicjusze	Opuścili now.
1946/47	E. Staszewski	6 VIII	28 XII	20	3
1947/48	E. Staszewski	15 VIII	30 XI	32	7
1948/49	E. Staszewski	22 VIII	5 XII	47	8
1949/50	E. Staszewski	26 VIII	9 XI	60	17
1950/51	E. Staszewski	5 VIII	29 XI	50	13
1951/52	E. Staszewski	10 VIII	29 XI	55	14
1952/53	E. Staszewski	15 VIII	29 XI	65	19
1953/54	E. Staszewski	26 VIII	24 XI	29	10
1954/55	E. Staszewski	15 VIII	24 XI	27	12
1955/56	E. Staszewski	7 VIII	6 XI	22	5
1956/57	E. Staszewski	28 VII	11 XI	22	6
1957/58	P. Zakrajewski	26 VII	10 XI	16	3
1958/59	P. Zakrajewski	26 VII	24 XI	27	7
1959/60	P. Zakrajewski	26 VII	21 XI	23	6
1960/61	A. Świda	16 VII	30 X	40	13
1961/62	A. Świda	21 VII	29 X	21	8
1962/63	A. Świda	30 VII	16 XII	44	11
1963/64	A. Świda	9 VIII	10 XII	15	5

²⁵ Dane zaczerpnięto ze spisów poszczególnych roczników nowicjackich, protokołów z wizytacji kanonicznych i „Wiadomości Inspektorii św. Jana Bosko”, 4/96, s. 3. Spisy zamieszczają wszystkich przyjętych do nowicjatu, natomiast protokoły tylko tych, którzy podjęli formację salezjańską. Dlatego też mogą wynikać pewne nieścisłości.

1964/65	A. Świda	25 VIII	15 XI	22	9	
1965/66	H. Badura	16 VIII	16 XI	21	7	
1966/67	H. Badura	2 VIII	31 I	14	4	
1967/68	H. Badura	2 VIII	31 I	24	5	
1968/69	H. Badura	19 VIII	17 XI	19	3	
1969/70	H. Badura	1 IX	2 V	8	-	
1970/71	H. Badura	31 VIII		3	-	
1971/72	J. Wiśniewski	20 VIII		12	5	
1972/73	J. Wiśniewski	19 VIII		16	8	
1973/74	J. Wiśniewski	18 VIII		17	5	
1974/75	J. Wiśniewski	17 VIII		9	1	
1975/76	J. Wiśniewski	22 VIII		19	8	
1976/77	J. Wiśniewski	21 VIII		25	11	
1977/78	J. Wiśniewski	20 VIII		17	2	
1978/79	J. Wiśniewski	22 VIII		16	5	
1979/80	H. Badura	22 VIII		19	2	
Rok	Magister	Śluby	Nowicjusze			Opuścili
			Krak.	Wrocł.	WNP	
1980/81	J. Wiśniewski	22 VIII	14	5		7
1981/82	J. Wiśniewski	22 VIII	18	11		12
1982/83	J. Wiśniewski	22 VIII	17	14		1
1983/84	J. Wiśniewski	22 VIII	36	13		12
1984/85	J. Wiśniewski	22 VIII	31	21		12
1985/86	J. Wiśniewski	22 VIII	30	23		8
1986/87	J. Wiśniewski	22 VIII	27	13		11
1987/88	J. Wiśniewski	22 VIII	23	20		13
1988/89	J. Wiśniewski	22 VIII	31	17		4
1989/90	J. Wiśniewski	22 VIII	17	8		10
1990/91	J. Wiśniewski	22 VIII	26	15		10
1991/92	J. Wiśniewski	22 VIII	18	6		5
1992/93	R. Kempniak	22 VIII	12	6		5
1993/94	R. Kempniak	22 VIII	11	4		2
1994/95	R. Kempniak	22 VIII	12	2	2	3
1995/96	M. Piłat	22 VIII	5	7	3	3

W Krakowie formację rozpoczynało 45 kandydatów do Zgromadzenia, a nowicjat ukończyło 39. Przez dom nowicjacki w Kopcu od 1946 do 1996 r. przeszło 1411 nowicjuszy, z których 1014 złożyło pierwsze śluby zakonne. Zdarzały się wypadki, że kandydaci przyjęci do Towarzystwa Salezjańskiego nie

zglaszali się do Kopca, a w latach sześćdziesiątych dwóch nowicjuszy zostało wcielonych do wojska²⁶.

Kanoniczną próbę przygotowującą do realizacji powołania zakonnego rozpoczynano przeważnie w połowie sierpnia. Do wyjątków należał rok 1970, kiedy to z powodu małej liczby kandydatów moment ten przesunięto na 14 września. Pierwsze obłóczyny w Kopcu miały miejsce 28 grudnia 1946 r., a ceremoniom przewodniczył katecheta generalny ks. Piotr Tirone. W dziejach Kopca nie było stałej daty i miejsca obłóczyn, jednak w zdecydowanej większości odbywały się one w listopadzie w domu nowicjackim. Ostatnie obłóczyny podczas trwania nowicjatu urządzono 2 maja 1970 r. w Białej Górnjej. Następne roczniki, aż do 1994 r., otrzymywały sutannę klerycką bądź krzyż (koadiutorzy) już w trakcie studiów filozoficznych. Przez ostatnie dwa lata (od 1995 r.) obłóczyny odbywają się w Kopcu w dniu pierwszej profesji zakonnej. Od 1979 r. utrzymuje się stała data pierwszych ślubów zakonnych (22 VIII), w latach uprzednich odbywały się one w dniach od 16 lipca do 31 sierpnia, w zależności od daty rozpoczęcia nowicjatu²⁷.

Malowniczy, salezjański Kopiec odwiedzali i odwiedzają liczni goście, a wśród nich wyżsi przełożeni zakonni z domu generalnego w Italii, biskupi – przeważnie częstochowscy z okazji tradycyjnej kolędy (6 I) i wiele osób świeckich. Dom nowicjacki jest równocześnie przygotowanym ośrodkiem do prowadzenia różnych akcji powołaniowych i przyjmowania grup ministranckich w ciągu całego roku. Od kilku lat nowicjuszami są także młodzieńcy ze Wspólnoty Niepodległych Państw, które rozpoczynają u siebie organizowanie normalnego życia salezjańskiego. W 1992 r. w Kopcu rozpoczął działalność także drugi nowicjat, prowadzony przez Braci Szkół Chrześcijańskich. Podkreśla to słuszność wyboru tego miejsca przez księdza inspektora Ślósarczyka na dom formacyjny²⁸.

Riassunto

L'Ispettoriat del sud (San Giacinto) per la prima volta ha aperto la propria casa del noviziato a Kraków. Nel Seminario Maggiore a „Łosiówka” soltanto per due anni candidati si preparano alla vita religiosa: prima volta durante la occupazione nazista nel 1941-1942 e subito dopo la guerra mondiale nel 1945-1946.

Poi per motivi logistici Ispettore Jan Ślósarczyk ha collocato il noviziato a Kopiec vicino a Częstochowa. Salesiani sono arrivati a Kopiec nel 1938. Dopo la recente divisione, delle ispettorie polacche realizzata nel 1979 Kopiec si trova nel territorio dell'Ispettoriat di Wrocław (San Giovanni Bosco). Il noviziato a Kopiec è diventato comune per le due Ispettoriat del sud della Polonia.

²⁶ Andrzej Biedrzycki 1960, Henryk Pastucha 1964. Por. Spisy nowicjuszy.

²⁷ Tamże, Kronika zakładu w Kopcu.

²⁸ Tamże, *Elenco 1993/94*; Protokół z wizytacji, ks. M. Kaczmarzyk, Kopiec 25 I 1980.